

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora Panu mgr Pawłowi Wajrakowi sporządzona na zlecenie Rady ds. Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Ocena rozprawy doktorskiej

Pan mgr Paweł Wajrak jest doświadczonym skrzypkiem, aktywnym zarówno jako solista, kameralista, jak i koncertmistrz. Pełni funkcję koncertmistrza Orkiestry Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie oraz kierownika artystycznego Tarnowskiej Orkiestry Kameralnej, a od 2023 roku związany jest również z Akademią Muzyczną w Krakowie. Jego dorobek artystyczny obejmuje liczne nagrania, w tym premierowe rejestracje utworów rzadko wykonywanych, m.in. Koncertu skrzypcowego A-dur op. 8 Augusta Fryderyka Duranowskiego, a także wybrane koncerty A. Vivaldiego z cyklu *La Stravaganza* na płycie *Bach & Vivaldi*, wydanej z okazji 20-lecia Tarnowskiej Orkiestry Kameralnej. Świadczy to o jego konsekwentnym zainteresowaniu repertuarem mniej znanym, a wartościowym.

Rozprawa doktorska zatytułowana „*August Fryderyk Duranowski – Koncert skrzypcowy A-dur. Opracowanie partii solowej wraz z kadencją własnego autorstwa oraz opracowanie wyciągu fortepianowego*” składa się z dzieła artystycznego w postaci nagrania oraz jego opisu. Głównym elementem pracy jest wykonanie koncertu Duranowskiego z towarzyszeniem fortepianu oraz autorskie opracowanie materiału muzycznego.

Ocena dzieła artystycznego (nagrania)

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie w dniu 21.08.2025. W nagraniu udział wzięli: Paweł Wajrak – skrzypce, Sławomir Cierpik – fortepian, a za realizację dźwięku odpowiadała Karolina Stasiowska.

Zarejestrowano **Koncert skrzypcowy A-dur op. 8 Augusta Fryderyka Duranowskiego** składający się z następujących części:

- *Allegro spiritoso*
- *Andante*
- *Rondo*

Już pierwsze wrażenie odsłuchowe pozwala stwierdzić, że mamy do czynienia z interpretacją przemyślaną stylistycznie i wykonaną z dużą świadomością idiomu epoki.

Na szczególne uznanie zasługuje sposób realizacji nagrania partii fortepianowej. Instrument brzmi klarownie, bez nadmiernego użycia pedału, co sprzyja przejrzystości faktury i zbliża efekt brzmieniowy do estetyki właściwej dla repertuaru przełomu XVIII i XIX wieku. Artykulacja pianisty pozostaje powściągliwa i stylowo adekwatna, a jego rola jako partnera – zastępującego partię orkiestrową – została zrealizowana z dużym wyczuciem proporcji i narracji muzycznej.

Nieco mniej przekonujące jest ujęcie brzmieniowe skrzypiec, które momentami wydają się zbyt bezpośrednie i ostre, przez co uwypuklają drobne niedoskonałości artykulacyjne. Są to jednak uwagi o charakterze marginalnym i nie wpływają na wysoką ocenę całości nagrania.

Istotnym walorem prezentacji jest jej naturalność. Fakt realizacji nagrania w stosunkowo krótkim czasie świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu skrzypka–doktoranta, a jednocześnie nadaje interpretacji charakter zbliżony do wykonania koncertowego – żywego, nieprzesadnie „wypolerowanego”, lecz muzycznie przekonującego.

Część I – Allegro spiritoso

Pierwsza część koncertu ukazuje skrzypka jako muzyka świadomie operującego stylem i formą. Interpretacja ma charakter raczej obiektywny, respektujący zapis nutowy, a jednocześnie pozwalający na wyraźne zróżnicowanie fragmentów kantylenowych i wirtuozowskich.

Na uwagę zasługuje odwaga brzmieniowa – sposób prowadzenia dźwięku wskazuje na myślenie kategoriami wykonania z orkiestrą, mimo kameralnej obsady nagrania. Wibracja stosowana jest oszczędnie, zgodnie z estetyką epoki, a dobrze realizowane legato pozwala na płynne kształtowanie frazy.

W partiach wirtuozowskich wykonawca wykazuje bardzo wysoki poziom techniczny, zarówno pod względem intonacji, jak i precyzji artykulacyjnej. Z własnego doświadczenia wykonawczego mogę stwierdzić, że jest to repertuar wyjątkowo wymagający, a zaprezentowany poziom świadczy o dużej dojrzałości instrumentalnej. Momentami można by oczekiwać większego zróżnicowania dynamicznego i barwowego, szczególnie w odcinkach powtarzalnych, jednak uwaga ta nie zmienia ogólnej, bardzo dobrej oceny tej części.

Część II – Andante

Druga część koncertu stanowi jeden z najmocniejszych punktów nagrania. Uwagę zwraca osiągnięcie właściwego charakteru Adagio – spokojnego, refleksyjnego, a zarazem elastycznego agogicznie.

Szczególnie wysoko oceniam współpracę skrzypka i pianisty. Wspólne prowadzenie frazy, naturalne reagowanie na zmiany pulsu oraz swobodne operowanie rubatem świadczą o dojrzałości muzycznej obu wykonawców. Interpretacja tej części posiada wyraźny rys improwizacyjny, co bardzo dobrze koresponduje z estetyką przejścia od klasycyzmu do wczesnego romantyzmu.

Na szczególną uwagę zasługuje autorska kadencja. Jej konstrukcja jest czytelna i przemyślana: rozpoczyna się od odcinka o charakterze kantylenowym, ściśle nawiązującym do nastroju części drugiej, z wyraźnie zaznaczonymi „oddechami” i pauzami retorycznymi, po czym przechodzi w bardziej rozwinięty fragment wirtuozowski. Ważne jest przy tym zachowanie właściwych proporcji – kadencja nie jest nadmiernie rozbudowana, co pozostaje w zgodzie z formą całej części. Jej zakończenie pełni funkcję dramaturgiczną, w naturalny sposób prowadząc w kierunku finału koncertu. Podkreślić należy również, że zastosowane środki techniczne pozostają podporządkowane stylistyce utworu i nie mają charakteru czysto efektownego.

Część III – Rondo

Finał koncertu został wykonany z dużą energią i wyczuciem charakteru. Dzięki świadomej artykulacji oraz sposobowi prowadzenia dźwięku bardzo wyraźnie wyeksponowane zostaje metrum na trzy, które nadaje tej części charakterystyczną lekkość, sprężystość i taneczną motorykę.

Na szczególne uznanie zasługuje dialogowanie między skrzypcami a fortepianem, zwłaszcza w początkowych fragmentach, gdzie temat przechodzi pomiędzy instrumentami. Fortepian bardzo dobrze spełnia tu funkcję substytutu orkiestry.

Artykulacja partii skrzypiec jest zróżnicowana i świadoma – obejmuje zarówno odcinki legatowe, jak i fragmenty détaché, a także bardziej złożone kombinacje artykulacyjne. Szczególnie dobrze wykonane i wyeksponowane są bardziej skomplikowane sposoby smyczkowania w przebiegach szesnastkowych, co świadczy o wysokiej kulturze technicznej wykonawcy.

W trudniejszych fragmentach – obejmujących pasáže wielooktawowe, dwudźwięki czy odcinki wymagające dużej kontroli prawej ręki – wykonawca prezentuje wysoki poziom precyzji i pewności technicznej. W tej części barwa skrzypiec okazuje się szczególnie trafna – jej wyrazistość dobrze współgra z charakterem muzyki.

Ocena opracowania wyciągu fortepianowego

Opracowanie wyciągu fortepianowego oceniam bardzo wysoko. Redukcja partytury została przeprowadzona w sposób muzycznie wiarygodny, z zachowaniem logiki harmonicznego i narracyjnego. Wyciąg brzmi naturalnie i przekonująco, a z mojego doświadczenia wykonawczego wynika, że jest on stylistycznie zbliżony do wyciągów fortepianowych tworzonych w epoce dla koncertów skrzypcowych tego okresu.

Ocena części opisowej

Część pisemna pracy stanowi rzetelne i uporządkowane opracowanie problematyki związanej z koncertem Duranowskiego. Autor wykazuje dobrą znajomość kontekstu historycznego oraz zagadnień wykonawczych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że wiele zagadnień omawianych w części pisemnej – dotyczących formy, stylistyki, operowania vibratem czy artykulacją – znajduje swoje odzwierciedlenie w nagraniu. Świadczy to o spójności koncepcji artystycznej oraz świadomym przełożeniu refleksji teoretycznej na praktykę wykonawczą. Momentami opis ma charakter bardziej syntetyczny, jednak dobrze spełnia swoją funkcję jako komentarz do dzieła artystycznego.

Konkluzja

Przedstawiona rozprawa doktorska stanowi wartościowy wkład w praktykę wykonawczą oraz popularyzację twórczości Augusta Fryderyka Duranowskiego. Wysoki poziom artystyczny nagrania, świadome opracowanie materiału muzycznego oraz spójność koncepcji wykonawczej pozwalają ocenić całość bardzo wysoko.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgr Pawła Wajraka spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wnoszę o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie Kandydata do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

Jeremi Wernowski